

Hoe ver van de rand sta jij?

Een kwartet om armoede bespreekbaar te maken

HANDLEIDING EN SPELREGELS

▣ EEN INTRODUCTIE

Het 'Hoe ver van de rand sta jij?'- kwartet is bedoeld om op een ludieke en luchtige manier allerlei thema's rondom armoede en schulden bespreekbaar te maken. Dat is nodig omdat armoede nog vaak een taboe is. Mensen in armoede kunnen zich schamen voor hun situatie en vrijwilligers en professionals vinden het soms lastig om erover te beginnen. Met dit kwartet spel kun je het ijs breken. Met elkaar 'spelenderwijs' in gesprek raken.

Bij elk thema worden er vier indringende uitspraken over armoede, schulden en 'het leven op de rand' (positief en negatief) gepresenteerd. De uitspraken komen uit het echte leven, van echte mensen.

Je verzamelt de kwartetten die jou aanspreken. Waar herken je jezelf in, of wat triggert jou om over een onderwerp wel of niet in gesprek te gaan? Een kwartet is compleet als je alle vier de uitspraken van dat thema bij elkaar hebt.

Er zijn tien thema's:

- Geld
- Familie en vrienden
- Gezondheid
- Voeding
- Schulden
- Overheid
- Drempels
- Vakantie
- Over de rand
- Opvoeding

De makers wensen je veel plezier en mooie inzichten!

▣ WAAR GEBRUIK JE HET KWARTET?

Je kunt dit kwartet bijvoorbeeld samen met je collega (sociaal werker, ambtenaar, huisarts, vrijwilliger, etc.) of met leerlingen en studenten spelen of gebruiken tijdens een ontmoeting met je cliënt. Ook is het mogelijk om het met meerdere mensen te spelen. Dan heb je meer spellen nodig of speel je het als 'stellingen-spel' (zie verder onder het kopje 'Het kwartet is ook als stellingenspel

te gebruiken'). Je kunt het ook gebruiken om het onderwerp bij vrienden, bekenden of bijvoorbeeld de leerkracht van de basisschool onder de aandacht te brengen.

▣ HOE SPEEL JE HET KWARTET?

Spelregels voor het kwartet

- **Speeltijd:** spreek van tevoren met elkaar af hoe lang je het kwartet wilt spelen.
- **Aantal spelers:** 4
- **Leeftijd:** het kwartet is ontwikkeld voor volwassenen, maar kinderen kunnen natuurlijk prima meepraten over armoede en ook hun ervaringen en inzichten delen.
- **Deelnemers:** de deelnemers hebben, indien mogelijk, uiteenlopende achtergronden en rollen: mensen met ervaringskennis, professionals, vrijwilligers, studenten, ambtenaren en bestuurders.

Spelen van het kwartet: de basis

1. Schud de kaarten en verdeel ze onder de deelnemers.
2. Bespreek vooraf met elkaar hoe lang je het kwartet wilt spelen.
3. Kies een onderwerp uit de kaarten in je hand en vraag je medespelers om een ontbrekende uitspraak.
4. Verzamel zo een kwartet en leg dit op tafel.
5. Je speelt het kwartet tot iemand geen kaarten meer heeft of totdat de afgesproken tijd voorbij is.

Het kwartet speel je dus in de basis zoals je het gewend bent. Je verdeelt de kaarten en probeert een kwartet te vormen door om de beurt bij elkaar naar een kaart uit een van de tien kwartetten te vragen. Heeft die persoon jouw gevraagde kaart niet, dan gaat je beurt voorbij.

Spelen van het kwartet: de verdieping

Na het spelen van het spel (en eventueel tijdens) ga je naar aanleiding van de verzamelde kwartetten met elkaar in gesprek over vragen als:

- Wat is armoede voor jou?
- Welk thema is belangrijk voor jou en waarom?

- Welke uitspraak riep bij jou iets op? Wat was dat?
- Welk thema zou je nog meer willen bespreken?
- Wanneer vraag je hulp aan familie, vrienden, de buurvrouw, met andere woorden: je netwerk?
- Welke rol kunnen je netwerken (vrienden, familie, de buurvrouw, etc.) spelen?
- Hoe signaleer je vroegtijdig problemen op het gebied van armoede? Hoe voorkom je dat iemand 'over de rand valt'?
- Welke rol speelt 'de sociale basis': scholen, huisartsen, sportverenigingen, kerken, et cetera?
- Wat is belangrijk als je met elkaar in gesprek wilt komen over armoede?

Dit gesprek gebeurt samen met een begeleider of facilitator die vragen stelt over de situaties op de kaarten, en daarmee helpt het gesprek op gang te brengen. Het is de bedoeling dat iedereen aan tafel vanuit zijn of haar perspectief eigen ervaringen met armoede deelt. De focus ligt op ieders krachten, wensen en ideeën over oplossingen om armoede te doorbreken. Na afloop van het spel zijn er misschien wel meerdere haakjes waarmee de spelers meteen aan de gang kunnen in hun eigen organisaties.

▣ HET KWARTET IS OOK ALS STELLINGENSPEL TE GEBRUIKEN

Een andere manier om het ‘Hoe ver van de rand sta jij?’-kwartet te spelen, is om de teksten op de kaarten te gebruiken als een ‘stellingenspel’. In plaats van te kwartetten, leg je de kaarten één voor één op tafel en ga je daarover in gesprek met elkaar.

Dan zijn de spelregels als volgt:

- De begeleider(s) nodigen de deelnemers uit om per uitspraak argumenten voor en tegen te geven en daarover met elkaar in gesprek te gaan.
- Verzamel geen kwartetten, maar gooi de voor jou belangrijkste uitspraak die je in handen hebt op en ga hierover in gesprek. Doe dit om de beurt.
- Als je medespeler de gevraagde kaart heeft en je ontvangt hem, ga dan korte tijd met elkaar in gesprek over de uitspraak. Dit kan ook nadat iemand een volledig kwartet heeft verzameld.
- Wanneer je het kwartet in je eigen team wilt spelen, is het interessant om het thema ervaringskennis/ervaringsdeskundigheid te bespreken. Hierbij kun je denken aan de volgende stellingen:

- Ervaringsdeskundigen hebben een volwaardige plek in ons team
- We zijn op de hoogte van elkaars ervaringen met armoede
- Ik durf mijn ervaringen met armoede bespreekbaar te maken in mijn team
- .....
- .....
- Laat mensen zelf een variatie bedenken, alles mag en kan!

▣ AANWIJZINGEN VOOR DE BEGELEIDER(S)

- De begeleider(s) nemen vooraf het kwartetspel door en bedenken wat de stellingen aan gedachten en gevoelens op kunnen roepen.
- Zorg dat je voldoende tijd hebt om het kwartet te spelen. Het gaat hier om gevoelige onderwerpen. Spreek een eindtijd af met elkaar en ruim tijd in voor een nabespreking.
- Zorg dat je een prettige sfeer creëert en elkaar serieus neemt; wees open.
- Zorg voor een rustige ruimte waar je niet gestoord wordt.

- Zorg ook voor iets te drinken en een versnapering. Zorg dat mensen even kunnen lopen, letterlijk in beweging kunnen komen.
- Let op of je signalen bij de deelnemers ziet, waar je op in moet gaan.
- Mochten de foto's discussie oproepen, kijk of je het gesprek daarover kunt verbinden aan het thema.
- De uitspraken zijn in de ik-vorm en de tegenwoordige tijd geformuleerd. Sommige mensen hebben in hun jeugd armoede gekend of in hun omgeving meegemaakt. Vraag daar ook naar.
- De uitspraken hoeven niet voor iedereen waar te zijn of te kloppen. Er kunnen verschillende ervaringen zijn, het gaat over het gesprek wat je met elkaar voert.
- Wil je meer lezen over armoede? Wij maakten ook een Verdieping waar veel achtergrondinformatie staat. www.werkplaatsensociaaldomein.nl/publicatie/armoede-doorbreek-je-niet-alleen-verdieping-op-de-gids

▣ ONTSTAAN VAN HET KWARTET

In het project ‘Signaleren, bespreekbaar maken en doorbreken van (verborgen) armoede’ hebben drie projectgroepen (uit Lingewaard, Oldenzaal en Utrecht) een werkwijze ontwikkeld voor het signaleren, bespreken en doorbreken van armoede. Deze werkwijze heet ‘Ontmoetingen’, daarover lees je meer op deze webpagina:

www.werkplaatsensociaaldomein.nl/publicatie/gids-armoede-doorbreek-je-niet-alleen

In Utrecht hebben mensen met ervaringskennis samen met onderzoekers van Hogeschool Utrecht een kwartet ontwikkeld om armoede en verwante thema’s op een indringende én speelse manier bespreekbaar te maken tijdens ontmoetingen maar ook daarbuiten. Het kwartet is vanzelfsprekend vanuit het perspectief van mensen in armoede ontwikkeld. Want dat is één van de principes van de Ontmoetingen: ga uit van eigen ervaringen van mensen die weten waar het om gaat. Alle uitspraken, observaties in dit kwartet komen dan ook letterlijk uit hún praktijk en leefwereld.*

* Irene Heeremans en Wim Eickholt van de Projectgroep SIBA Utrecht hebben het Kwartet ‘Hoe ver van de rand sta jij?’ (ook inhoudelijk) invulling gegeven; samen met de Projectgroep.

De projectgroepen zijn ontstaan vanuit de drie Werkplaatsen Sociaal Domein: Arnhem en Nijmegen, Twente en Utrecht (kennisplatform Utrecht Sociaal).

Meer informatie:

www.werkplaatsensociaaldomein.nl of www.kus.hu.nl

Mail: kus@hu.nl

Colofon:

Foto's: Irene Heeremans, Wim Eickholt en Mirjam Gademan

Vormgeving: Ontwerpburo Suggestie & illusie

Redactie: Mirjam Kruisselbrink

Werkplaats Sociaal Domein
Arnhem en Nijmegen

Werkplaats Sociaal Domein
Twente

kennisplatform
**Utrecht
Sociaal**

Werkplaatsen
Sociaal Domein